

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä maaliskuuta 2000 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta (HE 14/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine ja ympäristöneuvos Olli Pakkala, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Mika Kättö, sisäasiainministeriö

- hallitussihteeri Pekka Kouhia, liikenneministeriö
- merenkulun ylitarkastaja Jorma Kämäräinen, Merenkululaitos
- toimitusjohtaja Olof Widen, Rahtialusyhdistys ry
- yli-insinööri Kalervo Jolma, Suomen ympäristökeskus SYKE
- yhdyskuntainsinööri Karl-Erik Blomgren, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Erkki Kotiranta, Suomen Satamaliitto
- varatoimitusjohtaja Pekka Huttula, Öljy- ja kaasualan Keskusliitto
- osastopäällikkö Jukka Kantola, Suomen Varustamoyhdistys
- merenkulkukonsulentti Kim Waström, Ålands Redarförening.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelukomission vuonna 1998 hyväksymä suositus, jonka mukaan satamaan saapuvilta aluksilta peritään aina maksu öljyisistä alusperäisistä jätteistä riippumatta siitä, jättääkö alus satamaan jätteitä vai ei.

Esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi myös säännökset valtion viranomaisten tehtävis-

tä muiden ympäristölle vahingollisten aineiden kuin öljyn aiheuttamien meriympäristövahinkojen torjunnan järjestämisessä. Lakiin tehtäisiin samalla ympäristöhallinnon uudistamisesta johtuvat muutokset. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi viranomaisten toimivaltajakoa koskevia säännöksiä siten, että merenkulku- ja ympäristöviranomaisten toimivallan jako ja virka-apuviranomaisten tehtävät selkeytyisivät.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esittämällä alusjätelain muutoksilla pannaan täytäntöön Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelukomission vuonna 1998 hyväksymä suositus öljyisistä alusjätteistä perittävistä maksuista.

Ympäristövaliokunta kiirehti alusjätemaksua koskevan hallituksen esityksen antamista jo vuosi sitten käsitellessään alusjätteiden jättöpakkoa ja alusjätteistä ilmoittamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 15/1999 vp), joka myös liittyi Itämeren suojelukomission suositusten täytäntöönpanoon. Alusjätepakkoa koskevasta esityksestä laatimassaan mietinnössä (YmVM 1/1999 vp) sekä Euroopan komission alusjätedirektiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa (YmVL 4/1999 vp) valiokunta käsiteli Itämeren suojelukomission suositusten täytäntöönpanon välttämättömyyttä. Aiempiin kannanottoihinsa nojauten valiokunta puoltaa myös nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä eräin pienin tarkistuksin.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin ja ehdotetun uuden 27 b §:n 2 momentin erilaisiin sanontoihin siltä osin, kun on kysymys virka-avun pyytämisestä. Johdonmukaisuuden vuoksi ympäristövaliokunta ehdottaa 19 §:n 2 momentissa muutettavaksi sanan "määräyksestä" sanaksi "pyynnöstä".

Lakiehdotuksen 27 b §:n 1 momentti koskee aluskemikaalivahinkojen ylimmän johdon ja valvonnan järjestämistä sekä Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä aluskemikaalivahinkojen torjunnassa. Valiokunta ehdottaa momentin jaettavaksi kahdeksi momentiksi siten, että Suomen ympäristökeskuksen tehtävät erotetaan 1 momentista 2 momentiksi. Näin säännöksestä saadaan johdonmukaisempi. Myös lakiehdotuksen rinnakkaistekstissä ympäristökeskuksen tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi eri momentissa. Valiokunnan ehdottaman muutoksen vuoksi lakiehdotuksen 27 b §:n 2—4 momentit siirtyvät 3—5 momenteiksi.

Pykälän 5 momentissa (4 mom. HE:ssä) säädetään öljyvahinkojen torjunta-avun ja torjun-

nasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta. Momentin mukaan korvaus voidaan maksaa valtion varoista. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty tässä yhteydessä pelastustoimilain (561/1999) 75 §:ään, jonka mukaan kunnalla on oikeus saada pelastustoiminnasta aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista korvaus valtiolta.

Ympäristövaliokunta katsoo, että alusjätelain 27 b §:n 5 momentissa tarkoitettujen vahinkojen torjumiseksi annetusta avusta ja vahingosta tulee olla vastaavanlainen oikeus korvaukseen valtion varoista. Valiokunta ehdottaa 5 momenttia muutettavaksi siten, että siinä tarkoitettu torjunta-avusta ja vahingosta maksetaan täysi korvaus valtion varoista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 19 ja 27 b § muutettuina seuraavasti:

19 §

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa Suomen ympäristökeskus asettaa torjuntatöiden johtajan käyttöön tarpeellisen henkilöstön, kaluston ja tarvikkeet. Näissä tapauksissa kunta ja 14 §:ssä tarkoitettun sataman, laitoksen tai telakan omistaja ovat velvollisia alueensa ulkopuolellakin asettamaan torjuntatöiden johtajan *pyynnöstä* torjuntakalustonsa ja -tarvikkeensa sekä niiden käyttöön tarvittavaa henkilöstöä torjuntatöiden johtajan käytettäväksi.

(3 mom. kuten HE)

27 b §

Aluksista Suomen aluevesillä aiheutuvien, muiden vahingollisten aineiden kuin öljyn aiheuttamien ympäristövahinkojen (aluskemikaa-

livahinko) torjuntatoimen ylin johto ja valvonta kuuluu ympäristöministeriölle. (*Poist.*)

Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä on aluskemikaalivahinkojen torjunnan yleinen järjestäminen ja kehittäminen. Alueellinen ympäristökeskus osallistuu tarvittaessa torjunnan järjestämiseen ja torjuntaan. (2 mom. kuten 1 mom. loppuosa HE:ssä)

(3 ja 4 mom. kuten 2 ja 3 mom. HE:ssä)

Poiketen siitä, mitä 18 §:n 3 momentissa, 19 §:n 4 momentissa ja 19 a §:n 2 momentissa sää-

detään alusöljyvahinkojen torjunta-avun ja torjunnasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta, (*poist.*) aluskemikaalivahingon torjumiseksi annetusta avusta ja aluskemikaalivahingon torjunnasta aiheutuneesta vahingosta *maksetaan täysi korvaus* valtion varoista. Valtiolta korvausta saaneen oikeus saada korvausta vahingosta vastuussa olevalta siirtyy valtiolle siltä osin kuin korvausta on maksettu.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
jäs. Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /kok
Kari Kärkkäinen /skl
Jari Leppä /kesk
Hanna Markkula-Kivisilta /kok

Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Margareta Pietikäinen /r
Säde Tahvanainen /sd
Pia Viitanen /sd
vjäs. Pertti Hemmilä /kok
Raimo Mähönen /sd.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Salme Kandolin

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.